

Entendre + els llibres

L'amistat i el respecte: l'editor segons el seu autor

Quan Jean Echenoz va decidir escriure sobre Jérôme Lindon, que durant més de 20 anys va ser el seu editor a Les Éditions de Minuit, li van sortir frases com aquestes: «Mai hem sigut íntims Jérôme Lindon i jo, però, malgrat tot, sí prou perquè em continuï renyant quan li sembla que vaig mal arreglat». «Sembla bastant freqüent que, si li agrada un manuscrit, Jérôme Lindon proposi canviar el títol». «Que no cregui ningú que aquest home és fred, tallant, autoritari, incapaç d'afecte, què sé jo; és tot el contrari». El seu homenatge al legendari editor francès va quedar consignat a *Jérôme Lindon*, un llibret publicat a la mort de l'«home prim, d'estatura elevada i morfologia eixuta, rostre allargat i auster, però somrient», l'abril del 2001. Nórdica el rescata ara en castellà.

¿Com és la relació entre un autor i el seu editor? ¿Com és ara, en els temps de la llampegant tecnologia? ¿Discuteixen molt? ¿Parlen del punt i coma? Arriba Sant Jordi i els llibres s'apoderen de les ciutats, i aquests llibres són sempre el resultat d'un treball conjunt entre l'escriptor i l'editor: entre una persona que s'ha passat els

Amb motiu de la publicació del magnífic 'Jérôme Lindon', el llibret que Jean Echenoz va escriure sobre el seu editor a Les Éditions de Minuit, sis escriptors es confessen sobre els vincles que els uneixen amb aquests còmplices literaris a les mans dels quals posen el millor de si mateixos. Ve Sant Jordi.

últims mesos o anys de la seva vida lluitant amb «aquesta narració que sempre neix horrorosament defectuosa» (Foster Wallace) i una altra de decidida a acollir-lo a la seva llar, asseure'l amablement al costat del foc i aconsellar-lo sobre la millor manera que el seu treball arribi al lector. Sis escriptors han accedit a destapar per a EL PERIÓDICO els racons d'aquest vincle en què hi sol haver de tot: camaraderia, amistat, dependència, confiança, respecte. Sobretot respecte.

Una mica de passió

«La relació amb l'editor demana, si no un enamorament sobtat, almenys una mica de passió», diu Suso de Toro, que acaba de publicar *Un señor elegante* amb Més Llibres (*Un señor elegante*, Alianza Editorial). «L'autor espera del seu editor un paper maternal, tutorial però també maternal. Per la seva naturalesa manca de visió objectiva sobre el seu treball i sobre si mateix i tendeix a la para-

noia, a tenir una visió angoixada de la seva experiència. El món no el comprèn, el seu temps no el comprèn. En aquest sentit el paper de l'editor és essencial perquè té la funció de veure l'obra, ajudar-lo a objectivar, tranquil·litzar-lo i animar-lo. La Valeria creu en mi literàriament i això per a mi és fonamental. Em fa molta confiança». L'escriptor gallec es refereix a Valeria Ciompi, directora editorial del Grup Anaya, la seva maternal companya de viatge literari. «Qui diu a l'autor 'la teva obra val molt', és a dir, 'tu vals molt', al final és l'editor», resumeix De Toro.

Fa diversos anys que Jon Bilbao treballa amb Enrique Redel, editor d'Impedimenta. Fruit d'aquest treball són *Estrómboli*, *El silencio y los crujidos* i *Basilisco*, obres que han arribat a les llibreries com a resultat de l'«entesa», d'una banda, i el fet de compartir «objectius comuns sobre a quins lectors han d'arribar aquests llibres i

com s'han de presentar i distribuir», explica l'escriptor asturià. Per a Bilbao, cal prioritzar el respecte entre l'autor i el seu editor. «Sens dubte. Li entregues la feina de molts mesos, o molts anys, un treball en què has posat molt de tu mateix. És una cosa molt personal i t'has de fiar de com després ell manejarà aquest material. Si no tens respecte pel teu editor, és hora de canviar de casa».

Tocar el manuscrit

Arriba el manuscrit a la taula de l'editor, bé a través d'un agent, bé des de l'escriptori de l'autor. ¿Què passa a partir de llavors, o com hauria de passar? «A mi ningú m'ha imposat res i això ha sigut molt important», diu l'escriptora catalana Marta Carnicero, que publica amb Acantilado (*Conife-*

ras, El cielo según Google) i *Quaderns Crema (Coníferes)*. La seva editora és Sandra Ollo. «El que ha passat sempre és que la Sandra m'ha explicat com veu el text i de què creu que es podria beneficiar, i a partir d'allà m'ha donat via lliure». El respecte que sent per l'opinió de la seva editora l'il·lustra amb la petita història darrere del procés d'edició de *Coníferes*. «Ella em va donar el manuscrit amb les seves anotacions i ens vam asseure i el vam comentar amb detall. Llavors em va dir que creia que la novel·la al final es precipitava una mica. Em va fer reflexionar i vaig comprendre que tenia raó, i al final li vaig afegir 12 o 14 pàgines i vaig quedar molt satisfeta perquè va aportar més aire al text». «És fantàstic –afegeix– tenir algú que digui el que digui sempre t'aportarà coses bones».

La qual cosa porta a una altra pregunta: ¿surten molt canviades les obres del seu pas per l'escriptori de l'editor? ¿Han de sortir canviades? Sobre això parla Santiago Lorenzo, autor d'obres com *Los asquerosos* i *Los huerfanitos*, editat a Blackie Books per Jan Martí i Rebeca González. «Per a mi és fantàstic esperar l'informe que elaboren el Jan i la Rebeca. Ells m'envien una

MAURICIO BERNAL

Santiago Lorenzo. Autor de 'Los asquerosos'.
Jan Martí. Editor de Blackie Books.

Munir Hachemi. Autor de 'Cosas vivas'.
Paca Flores. Editora de Periférica.

Pedro Mairal. Autor de 'Salvatierra'.
Luis Solano. Editor de Libros del Asteroide.

David Castro

Tanit Art

Marta Carnicero. Autora de 'Coníferes'.
Sandra Olló. Editora d'Acantilado.

sèrie d'opinions escrites amb total llibertat, exposades sempre amb moltíssim tacte però molta convicció, una convicció que em conquista. Jo les tinc molt en compte i moltes entren al manuscrit final». «Jo venia del cine, on tot eren imposicions. Llavors la primera vegada anava amb una mica de por, fins que vaig llegir les opinions del Jan i vaig veure que sap el que fa. Sobre el que afecta l'interior, però també l'exterior del llibre».

«Amb l'Enrique comentem sempre els manuscrits», diu Bilbao. «El que fem és parlar. Es fan propostes i les propostes porten correccions i versions que són millors que l'original. Sempre hi ha un debat creatiu a partir del manuscrit».

Editat a Espanya per Luis Solano a Libros del Asteroide, l'argentí Pedro Mairal no té problema a reconèixer (potser d'altres el tindrien) que en alguns casos aquesta tasca conjunta pot arribar al nivell de la coautoría. L'autor de la celebrada *La uruguaya* recorda per exemple *Maniobras de evasión*, que va treballar colze a colze amb Leila Guerriero, o *El año del desierto*, que amb Damián Ríos la vam treballar durant un any sencer.» Per descomptat, res està escrit al món de la literatura, tampoc el de l'edició, i tot depèn del llibre en qüestió. «Jo sé que hi ha llibres amb què necessito ajuda», diu Mairal. «Que em lle-

geixin, que em guïïn, són llibres que m'excedeixen, i hi ha altres llibres que em surten més rodons i la feina no edició no és tan gran». Solano i l'equip de l'Asteroide han recuperat per a aquest Sant Jordi *Salvatierra*, una altra de les seves obres admirades, publicada originalment el 2008.

Paga l'editor

«Aprenc entre altres coses que, quan un autor dina amb el seu editor, el que paga és sempre l'editor», escriu Echenoz. Diverses vegades torna l'escriptor francès sobre la dimensió social de la seva relació. ¿Com funciona això avui? Com una fàbrica de records, a jut-

Xavier González

Jon Bilbao. Autor de 'Basilisco'.
Enrique Redel. Editor d'Impedimenta.

El Periódico

Suso de Toro. Autor d'«Un senyor elegant».
Valeria Ciompi. Directora editorial de Grupo Anaya.

jar pel que expliquen els autors. «Vam anar a un restaurant a Santiago de Compostella amb Núria Cots, que treballa amb el Luis», diu Mairal. «Carretas, es diu, i recordo que per telèfon el Luis ens recomanava coses del menú. 'Provin els percebes', deia, 'i ara demanin un escamarlà', era molt bo això. Amb el teu editor no compareixes només el fet dels llibres».

«Malgrat la diferència d'edat, i que podria ser el meu fill», diu Lorenzo, parlant de Jan Martí, «som amics. Ens veiem poc, però quan ens veiem caminem i ens expliquem coses. Hi ha una cosa que m'emociona i és que els dos sabem que si ens enviem un e-mail a les dues de la matinada sabem que ens el contestarem de seguida. Ens uneix l'insomni, i això uneix molt». «L'aspecte social és important», diu Suso de Toro, «però cal tenir en compte que interfereix en la part contractual de la relació. Jo soc mal negociador dels meus interessos perquè tendixo a fer-me amic de les persones, i això em col·loca en una mala posició. Afortunadament tinc una agent literària que s'ocupa d'aquestes coses».

Poema per a Julián

Munir Hachemi, l'autor madrileny elegit per Granta com un dels 25 millors escriptors en espanyol menors de 35 anys, és actualment editat a Perifèrica per Paca Flores, de qui diu que respon a una idea de l'editor «antiquada i que s'està perdent»: la de la «gran coneixedora de les obres amb les quals treballa, no una simple venedora de llibres». Quan va començar a publicar a l'editorial madrilenya, Hachemi va treballar amb Julián Rodríguez, avui mort, de manera que sap el que és sobreviure al seu editor. Com Echenoz. «Quan em van dir que s'havia mort em vaig adonar que m'havia quedat una mica orfe, no literàriament, però sí en aquesta espècie de selva que de vegades és tan salvatge que anomenem món literari». A l'home que el va ajudar a veure «on encaixava» la seva literatura «al gran mercat del llibre en castellà», Hachemi, adolorit, li va escriure llavors un poema. «Mañana viajaré a Cáceres/veré a Julián en cada cosa». Així comença. ■

Apunts

'Jérôme Lindon'

JEAN ECHENOZ
Nórdica Libros
66 pàgines
Preu: 12,50 euros

Un gegant de l'edició

► Figura respectadíssima al món literari francès, des de Les Éditions de Minuit Jérôme Lindon va ser l'artífex de l'aparició del Nouveau Roman, encarnat per escriptors com Michel Butor, Alain Robbe-Grillet, Nathalie Sarraute o Marguerite Duras. Va ser el descobridor de Samuel Becket. Editor compromès, va entrar a la Resistència quan tenia 17 anys i durant la guerra d'Algèria es va declarar favorable al «dret d'insubmissió» del país. Va defensar la independència de la seva editorial, el preu únic del llibre i les llibreries petites contra les grans cadenes.

► Echenoz: «Que ningú es cregui, però, que aquest home és fred, tallant, autoritari, incapaç d'afecte, què sé jo; és tot el contrari. L'únic que passa és que és apassionat, que incita a la rebel·lió, que se'n burla, que s'encén i se'n delecta tant com s'indigna i es revolta. Que ningú pensi tampoc que no és simpàtic, no es tracta d'això, és un home amabilíssim. Del que es tracta és que té més coses a fer que ser simpàtic, la simpatia li és igual. I el que passa també és que, senzillament, no té temps per perdre, i això és capaç de fer-ho notar amb molta puixança. Un dia que li truco no sé per a què, disculpant-me d'entrada per si molesto, em diu: «Sí, molesta una barbaritat, abans de penjar-me tot seguit». ■